

Řím dobývá Apeninský poloostrov

Aleš Mučka

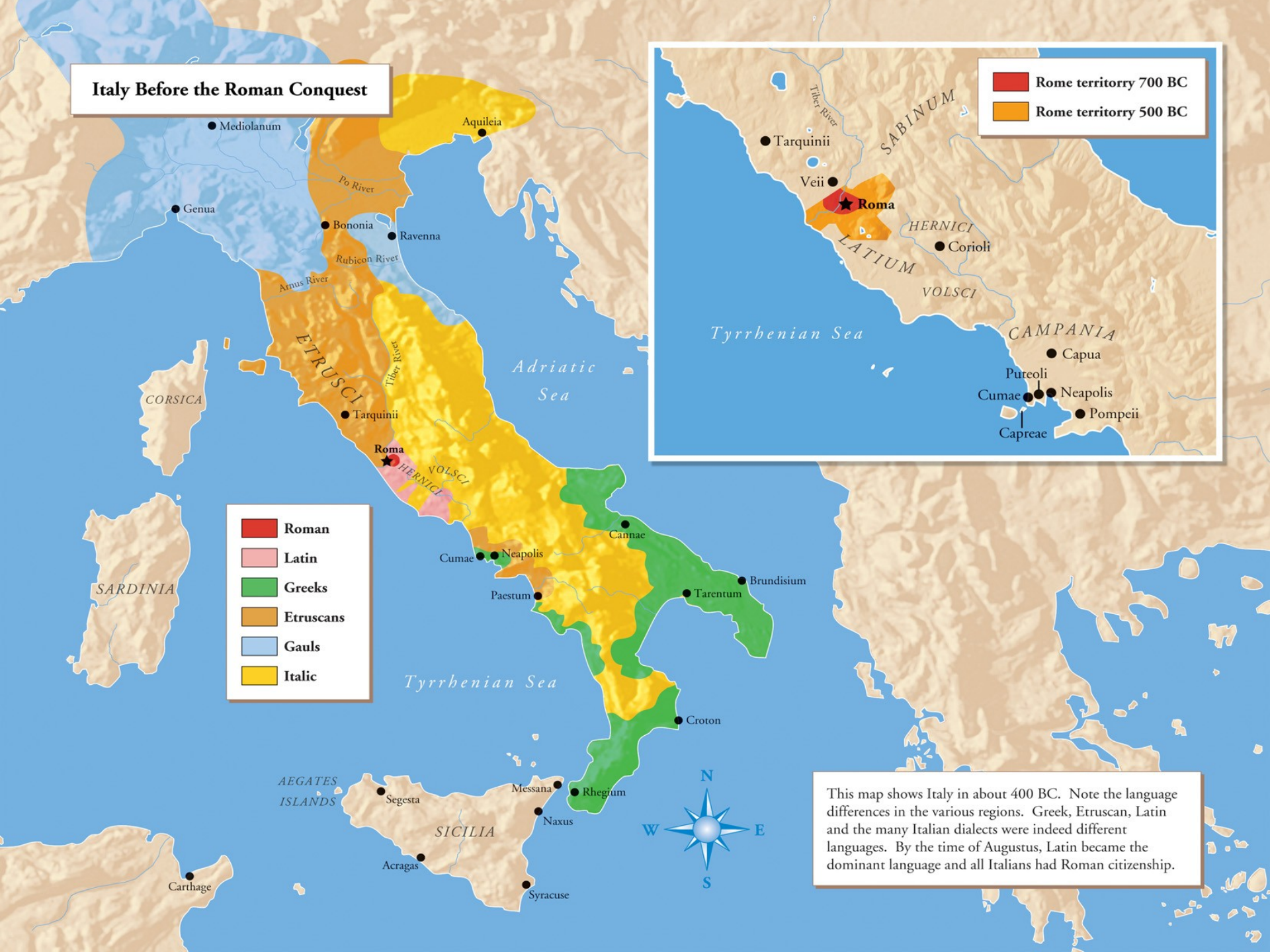

Andrea Modesti

Boje se sousedními kmeny

- ◆ Války s Etrusky
- ◆ Války s Latiny
- ◆ Války s Volsky
- ◆ **Vyplenění Říma Galy**
- ◆ Války s Hernicii
- ◆ **Samnitské války**
- ◆ **Válka s Pyrrhem**
- ◆ Spojenecká válka (90 – 88 př. n. l.)

Italy Before the Roman Conquest

- Roman
- Latin
- Greeks
- Etruscans
- Gauls
- Italic

- Rome territory 700 BC
- Rome territory 500 BC

This map shows Italy in about 400 BC. Note the language differences in the various regions. Greek, Etruscan, Latin and the many Italian dialects were indeed different languages. By the time of Augustus, Latin became the dominant language and all Italians had Roman citizenship.

Vyplenění Říma Galy

Historická skutečnost či mýtus?

- ◆ Na začátku 4. století př. n. l. přišly do Pádské nížiny Galské kmeny
- ◆ Jeden z nich (Senonové) oblehli roku 387 př. n. l. (někdy se uvádí i 390 př. n. l.) etruské město *Clusium*, které se obrátilo na Řím
- ◆ Po selhání diplomacie vyrazili Galové k Římu a došlo k bitvě u řeky Allia

Porážka u řeky Allia

Řím nebyl na válku připraven!

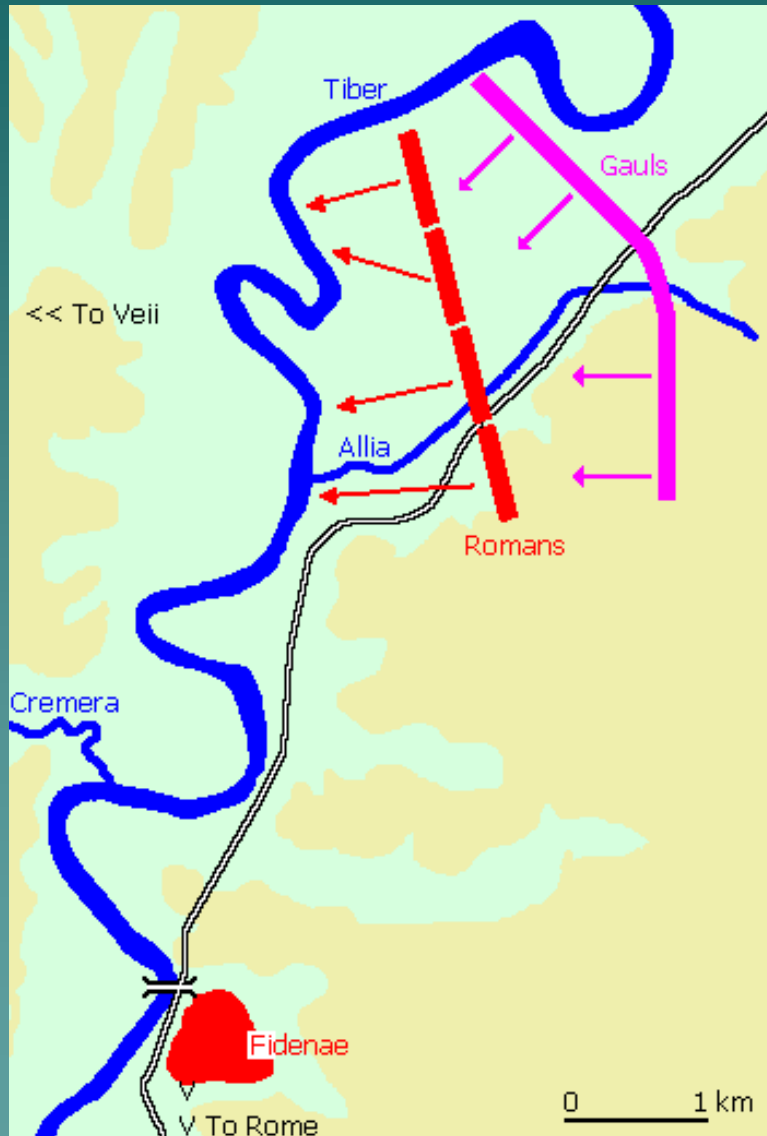
◆ Římská republika

- ◆ Quintus Sulpicius?
- ◆ Síly: 15 000 – 20 000 mužů
- ◆ Ztráty: neznámé

◆ Galský kmen Senonů

- ◆ Brennus
- ◆ Síly: 20 000 – 30 000 mužů
- ◆ Ztráty: neznámé

Neznámá významná bitva

- ◆ Bitva se odehrála 18. července („dies ater“ – černý den)
- ◆ Roku 390, 387 nebo 386 př. n. l.
- ◆ Římané se po porážce stáhli na vrch Kapitol a nechali město napospas Galům

První známý dobyvatel Říma

- ◆ **Brennus**
- ◆ neznámá životní data
- ◆ náčelník kmene Senonů
- ◆ Souhlasil s odchodem Galů po zaplacení 1000 liber zlata

Druhý zakladatel Říma

- ◆ Marcus Furius Camillus
- ◆ *asi 446 př. n. l. – 365 př. n. l.
- ◆ Několikanásobný diktátor
- ◆ Velel při několika střetech s Etrusky
- ◆ Porazil Galy při ústupu z Říma?

Patová situace

- ◆ Galům se nepodařilo dobýt opevnění na Kapitolu
- ◆ Římané neměli dostatek vojáků k vyhnání nepřátel
- ◆ Brennus byl ochoten odtáhnout za tisíc liber zlata
- ◆ Galové užili těžší závaží (*Vae victis*)
- ◆ Camillus porazil Galy a zlato přivezl zpět do Říma? (Livius, Plútarchos)

Vae Victis

Samnitské války

Kdo to byli Samnité?

- ◆ Kmenový svaz, který žil na rozsáhlém území ve vnitrozemí Apeninského poloostrova, výjimečně s přístupem k moři
- ◆ Hlavní kmeny se jmenovaly: *Pentri*, *Caracani*, *Caudini*, *Hirpini*, *Frentani*...
- ◆ Největší překážka Římanů při dobývání Apeninského poloostrova

Samnite Warriors, c.293 BC
1, 2, 3: Samnite spearman
4: Javelineer

Samnité se neradi vzdávali

- ◆ První samnitská válka (343 – 341 př. n. l.)
- ◆ Druhá samnitská válka (326 – 304 př. n. l.)
- ◆ Třetí samnitská válka (298 – 290 př. n. l.)
- ◆ Různá lokální povstání

První samnitská válka (343 př. n. l. – 341 př. n. l.)

Krise v Kampánii

- ◆ Samnité chtěli získat úrodné oblasti v okolí města Capua
- ◆ Jeho obyvatelé požádali o pomoc Řím, který měl se Samnity uzavřenou spojeneckou smlouvu (354 př. n. l.)
- ◆ Po neúspěšném diplomatickém jednání vypukla roku 343 př. n. l. tzv. První samnitská válka

Krátký konflikt

- ◆ Římané museli po třech vítězných bitvách (na hoře Gaurus, u Saticuly a u Suessuly) požádat roku 341 př. n. l. o mír, aby mohli potlačit vzpouru svých Latinských spojenců (Druhá latinská válka)
- ◆ Samnité vyklidili Kampánii, ze které Římané udělali svou bohatou provincii (úspěch římské diplomacie)

Druhá samnitská válka (326 př. n. l. – 304 př. n. l.)

Eskalace vzájemného napětí

- ◆ Římané chtěli rozdrtit Samnity, a proto je provokovali založením svých kolonií ve Fregéllách a Cales
- ◆ Samnité zareagovali umístěním své posádky v neutrálním městě Neapolis
- ◆ Obyvatelé požádali o pomoc Řím, který roku 327 př. n. l. z města vyhnal nepřátelskou posádku
- ◆ Začala Druhá samnitská válka

Římané jsou na kolenou

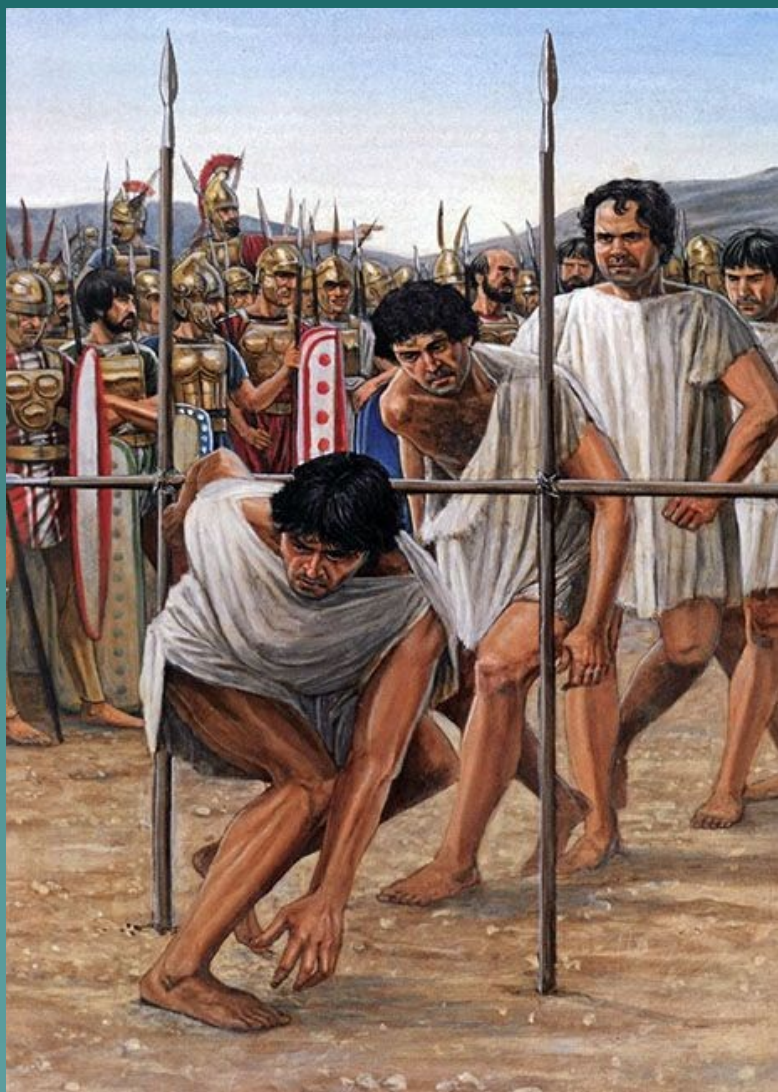
- ◆ Na začátku konfliktu měla Římská armáda opět převahu
- ◆ Roku 321 př. n. l. žádali Samnité o mír, ale Římané je chtěli rozdrtit
- ◆ Samnité se proto uchýlili ke lsti
- ◆ Rozšířili falešnou zprávu, že oblehli město Lucera v Apulii a vlákali celou Římskou armádu do Kaudijské soutěsky

Porážka bez padlých

- ◆ **Římská republika**
- ◆ Spurius Postumius Albinus, Titus Veturius Calvinus
- ◆ Síly: asi 40 000 – 50 000 mužů
- ◆ Ztráty: žádné nebo jen minimální

- ◆ **Samnité**
- ◆ Gaius Pontius
- ◆ Síly: neznámé
- ◆ Ztráty: žádné nebo jen minimální

Horší než smrt v bitvě

- ◆ Římští vojáci museli odevzdat oštěpy a projít pod jhem (potupa)
- ◆ Samnité nařídili na 5 let příměří
- ◆ Jedna z největších potup v římských dějinách

Válka pokračuje

- ◆ Římané využili přestávky v bojích k získání nových spojenců
- ◆ Roku 316 př. n. l. byly boje obnoveny, ale Řím opět prohrával
- ◆ Těžkou porážku mu Samnité uštedřili v bitvě u Lautulae roku 315 př. n. l.
- ◆ Roku 311 př. n. l. se Etruskové přidávají na stranu Samnitů

Chtělo to novou armádu

- ◆ Asi roku 315 př. n. l. začala Římská armáda používat tzv. manipulový systém, který používali Samnité
- ◆ V hornatém terénu byly malé jednotky mnohem flexibilnější než falanga (zrušeny až Mariovými reformami)
- ◆ Válečná štěstěna se obrátila na stranu Římanů

Nový pán poloostrova

- ◆ I když většina římských spojenců přešla k Samnitům, jejich porážku již neodvrátili
- ◆ Roku 305 př. n. l. Římská armáda drtivě zvítězila v bitvě u Boviana
- ◆ Řím nadiktoval všem poraženým těžké mírové podmínky
- ◆ Samnité se definitivně vzdali Kampánie, ale zůstali samostatní

Třetí samnitská válka (298 – 290 př. n. l.)

Nepřátelé Říma bojují o přežití

- ◆ Roku 298 př. n. l. začala třetí válka se Samnity a jejich koalicí
- ◆ Z jihu na Řím zaútočili Samnité, z východu Etruskové a ze severu Galové
- ◆ Zpočátku zaskočená Římská armáda nejdříve roku 297 př. n. l. porazila u Tiferna Samnity a potom se vrhla na jejich spojence

Bitva u Sentina (295 př. n. l.)

- ◆ **Římská republika**
- ◆ Publius Decius Mus, Fabius Maximus Rullianus
- ◆ Síly: asi 40 000 mužů
- ◆ Ztráty: 8 000 padlých

- ◆ **Samnité a Galové**
- ◆ Gellius Egnatius
- ◆ Síly: 40 000 – 90 000 mužů
- ◆ Ztráty: 25 000 padlých a 13 000 zajatých

Řím už neměl na Apeninském poloostrově soupeře

- ◆ Boje trvaly ještě do roku 290 př. n. l., ale Římané přesvědčivě zvítězili
- ◆ Poražení museli akceptovat jen velmi mírné mírové podmínky
- ◆ Bez pomoci zvenčí se už žádný spojenecký kmen neodvážil postavit Římské armádě

Válka s Pyrrhem (280 – 275 př. n. l.)

Kdo byl Pyrrhos I. Épeirský?

- ◆ *319 př. n. l. – +272 př. n. l.
- ◆ Až do roku 296 př. n. l. se nacházel v zajetí v cizině
- ◆ Spoluvládce v Makedonii
- ◆ Snažil se z Épeiru vytvořit vojenskou velmoc

Připlutí na Apeninský poloostrov

- ◆ Pro financování mocenského vzestupu svého království potřeboval peníze pro žoldnéře
- ◆ Chtěl je získat na úspěšném válečném tažení proti Kartágu na Sicílii, ale potřeboval záminku k válce
- ◆ Roku 281 př. n. l. ho po žádalo řecké město Tarent o pomoc proti Římu

Římané se báli slonů!

ROME

Beneventum

Asculum

TARENTUM

HERACLEA

EPIRUS

Eryx

Adriatic Sea

Tyrrhenian Sea

Ionian Sea

279 B.C.

275 B.C.

280 B.C.

277 B.C.

Pyrrhos nasazuje tajnou zbraň

- ◆ V roce 280 př. n. l. se Pyrrhos se svou armádou (25 500 mužů a 19/20 válečných slonů) vylodil u Tarenta
- ◆ Téhož roku porazil v bitvě u Herakleia silnější Římskou armádu, když do boje nasadil slony
- ◆ Poté vyrazil přímo na Řím, ale cestou získal jen málo spojenců mezi místními městy

Řím byl tvrdý protivník

- ◆ Dva dny pochodu od Říma u Anagni narazil Pyrrhos na armáda konzula Tiberia Coruncania, která se stáhla z bojů s Etrusky
- ◆ Jelikož neměl dost vojáků pro bitvu, rozhodl se přezimovat a pokračovat ve válce příští rok
- ◆ Roku 279 př. n. l. se s Římany znovu střetl u Auscula

Pyrrhovo vítězství

◆ Římská republika

- ◆ Publius Decius Mus
- ◆ Síly: 40 000 mužů a 300 mužů pro boj proti slonům
- ◆ Ztráty: 6 000 – 8 000 mužů

◆ Épeiros a spojenci

- ◆ Pyrrhos I. Épeirský
- ◆ Síly: 40 000 mužů a 20 válečných slonů
- ◆ Ztráty: 3 000 – 3 500 mužů

Roman Forces

H - Roman legions

J - Italian ally foot

K - Roman & ally horse

L - Anti-elephant ox wagons

Epirots & Allies

A - Macedonian pike
B - S. Italian foot, mercenary hoplites & pike

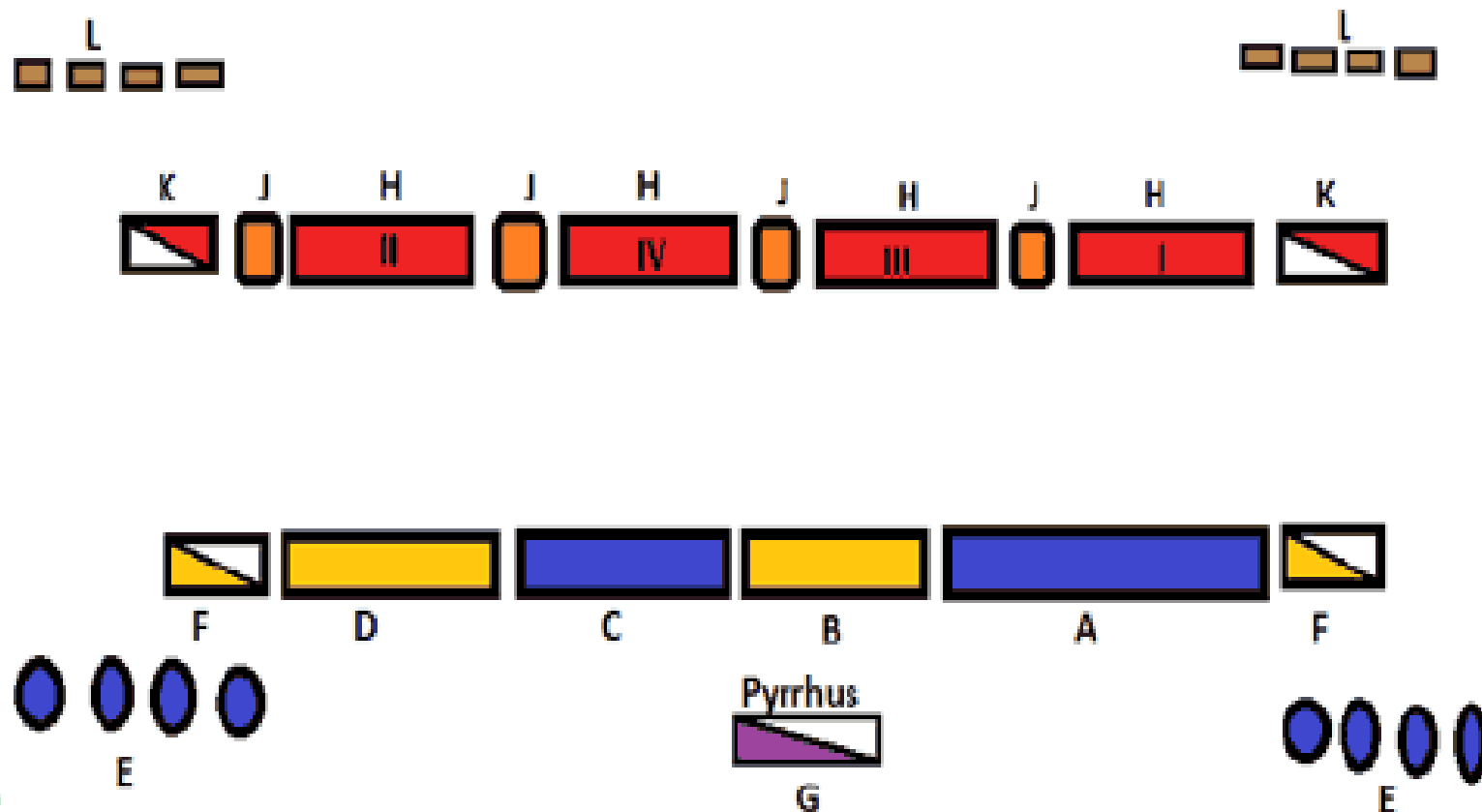
C - Tribal Epirote foot

D - Samnite foot

E - Elephants

F - Epirote, s. Italian, & Greek mercenary horse

G - Royal Guard cavalry

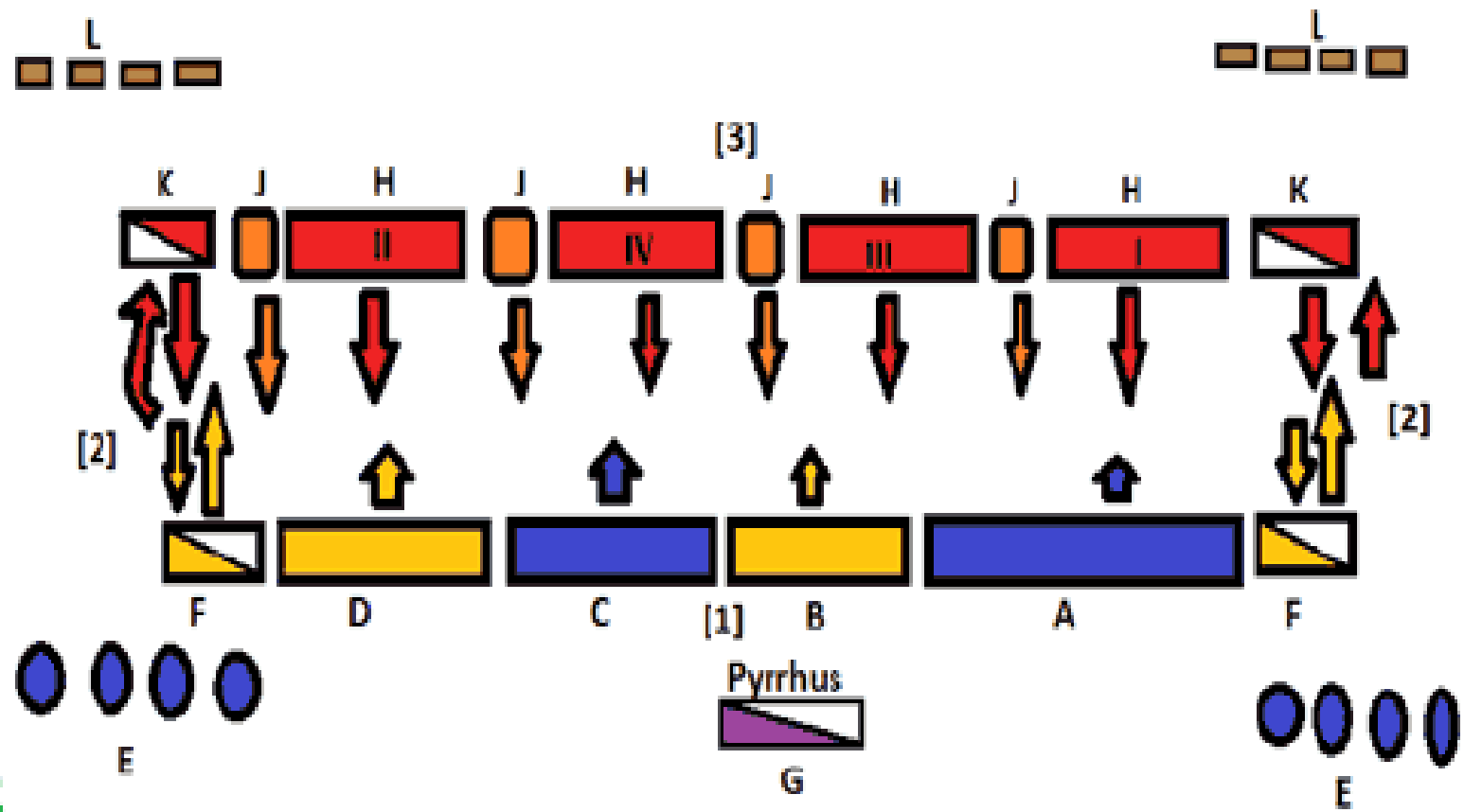

Roman Forces

- H - Roman legions
- J - Italian ally foot
- K - Roman & ally horse
- L - Anti-elephant ox wagons

Epirots & Allies

- A - Macedonian pike
- B - S. Italian foot, mercenary hoplites & pike
- C - Tribal Epirote foot
- D - Samnite foot
- E - Elephants
- F - Epirote, s. Italian, & Greek mercenary horse
- G - Royal Guard cavalry

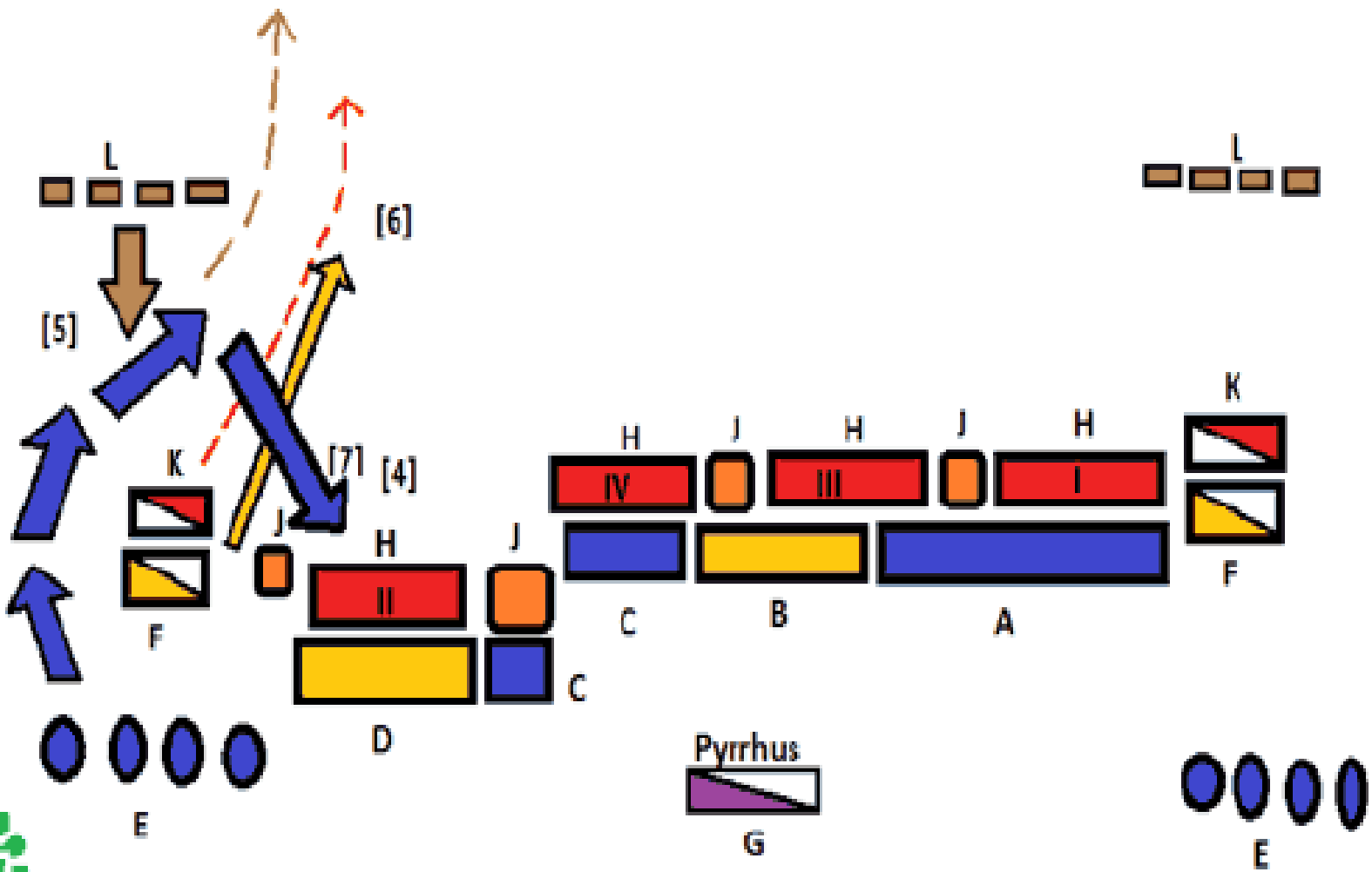

Roman Forces

- H - Roman legions
- J - Italian ally foot
- K - Roman & ally horse
- L - Anti-elephant ox wagons

Epirots & Allies

- A - Macedonian pike
- B - S. Italian foot, mercenary hoplites & pike
- C - Tribal Epirote foot
- D - Samnite foot
- E - Elephasts
- F - Epirote, s. Italian, & Greek mercenary horse
- G - Royal Guard cavalry

Roman Forces

H - Roman legions

J - Italian ally foot

K - Roman & ally horse

L - Anti-elephant ox wagons

Epirots & Allies

A - Macedonian pike

B - S. Italian foot, mercenary hoplites & pike

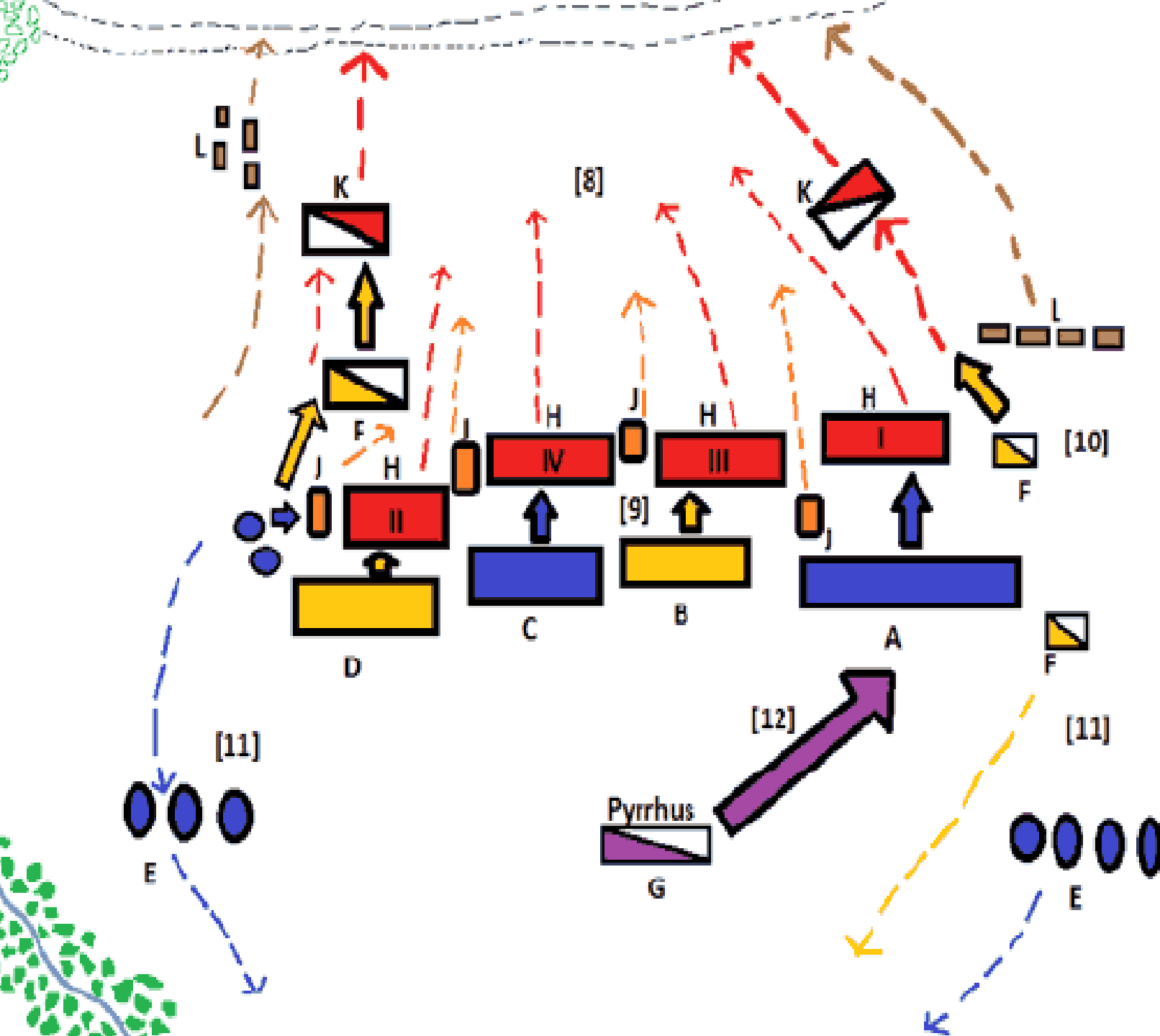
C - Tribal Epirote foot

D - Samnite foot

E - Elephants

F - Epirote, s. Italian, & Greek mercenary horse

G - Royal Guard cavalry

Sicílie volala o pomoc

- ◆ Roku 278 př. n. l. se mohl Pyrrhos vrátit jako král do Makedonie nebo vyhnat Kartagince ze Sicílie a osvobodit místní řecká města
- ◆ Ihned po vylodění vyhnal Kartagince ze Syrakus a byl prohlášen králem Sicílie
- ◆ Jeho despotický způsob vlády ale začal brzy vadit osvobozeným Řekům

Návrat do Épeiru

- ◆ Zatímco se Pyrrhos snažil neúspěšně uzavřít s Kartágem mírovou smlouvu, Římané obnovili svou armádu
- ◆ Po návratu na Apeninský poloostrov utrpěl v bitvě u Beneventa roku 275 př. n. l. těžké ztráty a musel se vrátit do Épeiru, kde se neúspěšně snažil potlačit povstání Spartánů
- ◆ Zemřel roku 272 př. n. l.

Závěrečné shrnutí

Řím všechny překvapil

- ◆ Expanze římské polis začala až ve 4. století př. n. l., ale během jednoho století z ní učinila první mocnost na Apeninském poloostrově a druhou mocnost v západním Středomoří
- ◆ Za tyto úspěchy Římané vděčili svým vojákům a diplomatům
- ◆ Nyní Řím začal expandovat i mimo území poloostrova

Děkuji za pozornost

Prostor pro dotazy